

Štěpán, Ludvík

Umění, svět, tradice, současnost

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. X, Řada literárněvědné slavistiky. 2006, vol. 55, iss. X9, pp. 338-339

ISBN 80-210-3987-6

ISSN 1212-1509

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/102915>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Schloezer (rusky vlastně Boris Fjodorovič Šlecer) se narodil ve Vitěbsku (Vicebsk v dnešní Republice Belarus) a patřil ke generaci A. Bloka a A. Bělého. Rodokmen rodiny se odvozuje od německého historika Augusta Ludwiga von Schlözera (1735-1809), který byl jedním z prvních historiků Ruska a proslul také jako vydavatel Nestorovy kroniky (letopisu) *Povest' vremennych let*. Schloezerův otec Fjodor Juljevič (1842-1906) byl právníkem a radním ve Vitěbsku. Francouzský šlechtický přídomek „de“, jež pak Schloezer užíval v emigraci, má svůj původ spíše ve francouzské aristokratické tradici z matčiny strany.

Schloezer studoval v Moskvě sociologii a pak vyjel do zahraničí – pobýval v Bruselu (sociologie) a Paříži (muzikologie). Doktorát ze sociologie obdržel v Bruselu za francouzsky psanou práci o egoismu. Roku 1902 navázal trvalé přátelství s pianistou Alexandrem Skrjabinem a na tomto základě byl pak činný v ruských hudebněvědných periodikách (*Русская музыкальная газета*), později spolupracoval s dalšími časopisy, jako byly *Золотое руно* a *Аполлон*. Ještě těsně po Říjnové revoluci byl registrován jako

obyvatel Petrohradu, pak však emigroval do Francie, kde prožil podstatnou část svého tvůrčího života jako muzikolog, redaktor, kulturní činitel a překladatel. Stýkal se s elitou tamní ruské emigrace (Pavel Miljukov), zprostředkoval ruskou hudbu a literaturu. Do vlasti se podíval už jen jednou, a to v roce 1967, ale o účelu a průběhu cesty není nic známo. De Schloezer je typickým příkladem „muže mnoha řemesel“, ale současně příslušníkem nejméně dvou kultur a dobrým reprezentantem kulturního evropanství. Jeho přátelský a pak i příbuzenský vztah se Skrjabinem mu otevřel průzor do ruské a světové hudební kultury – na to pak navazoval v dalších letech v Rusku i ve Francii.

Kohler zkoumá de Schloezerovo dílo vskutku komplexně: od filologie, kultury až po literaturu, v níž jej zejména zajímá jeho zprostředkovatelská úloha (Tolstoj, Gogol, Dostojevskij). Právě proto je vnímán jako klíčová postava francouzské rusistiky 20. století, přičemž tuto úlohu nelze pochopit bez znalosti ruského původu a celkového kulturního a myšlenkového pozadí tohoto Rusa, Francouze a snad i Němce v jedné osobě.

Ivo Pospíšil

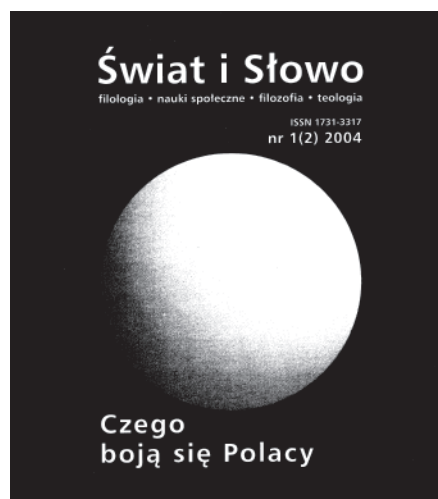
UMĚNÍ, SVĚT, TRADICE, SOUČASNOST

V nejvýznamnějším akademickém centru v polské části beskydského regionu, v městě Bielsko-Biala nedaleko Těšína, působí v současné době tři aktivní vysokoškolská pracoviště: Technicko-humanitní akademie, Teologický ústav sv. Jana Kanta a Učitelství kolegium. Tyto tři instituce se také spojily a uspořádaly v roce 2004 diskusi o úloze tradice v současném světě ve světle prohlubující se evropské integrace, na niž pozvaly i přední vědce z dalších akademických pracovišť Polska. Výsledné texty nyní vyšly v knize nazvané *Więzy tradycji* (ed. Anna Węgrzyniak, Michał Kopezyk, Bielsko-Biala 2005, 388 s.).

Většina diskutujících se zabývala tradicí národní, pouze dvě práce (Elżbieta Rudnicka-Fira se zabývala místními názvy v někdejší kielském vojvodství a Ryszard Koziołek toposem Slezska v dílech Jana Wantuly, Jana Szczepańskiego a Jerzyho Pilcha) tradicí regionu, dvě práce (z mnoha o literárních dílech) si všimly tzv. populární literatury (Tomasz Bielak hry Joa Alexe s konvencí detektivky a Robert Pysz recepce romantismu v současných fantasy-textech).

Editoři uvedli publikaci textem nazvaným *Więzy, wiązania* a rozdělili ji do čtyř oddílů. V prvním jsou texty, které se např. vracejí k Aristotelově Poetice (Paweł Bohuszewicz) či osvícenství (pater Leszek Łysień), zkoumají spojnice Starého a Nového zákona z hlediska biblických významů (Jolanta Szarlej)

nebo literární postavu jako topický motiv na příkladech hrdinů hamletovského typu od starověku po dnešek (Halina Kropka). Druhý oddíl obsahuje referáty o různých typech národní tradice – o vlastenectví u Słowackého (Mariusz Jochemczyk), o tradici Norwida v esejistice M. Jastruna a J. Przybosi (Przemysław Dakowicz), o vztahu modernismu

k tradici (Edward Kasperski), o přítomnosti odkazu St. I. Wyspiańského v poezii a esejích v emigraci (Wojciech Ligeza) atd. Ve třetím oddílu nahlíží autoři tradici, vlastenectví atd. z různých hledisek (např. nad parodií ve vilniuských šopkách se zamýšlí Tadeusz Bujnicki) a u různých básníků, mj. u Czechowicze (Joanna Kisiel), Zegadłowicze (Barbara Tomalak), Baczyńského (Maciej Tramer), Miłosze (Marek Bernacki), Herberta (Małgorzata Mikołajczak), Białoszewského (Jerzy Wiśniewski) i u autorů mladších, zejména Nové vlny (obecně Anna Szóstak), Barańczaka (Dorota Kulczycka) nebo Zagajewského (Urszula Paździor), ale také u mladých klasicistů po roce 1989 (Marzena Woźniak-Labieniec) či u těch narozených kolem roku 1970 (Tomasz Cieślak). A konečně čtvrtý oddíl zahrnul tuto problematiku v dílech prozaiků – např. Kuśniewiczovo dílo pod tímto úhlem rozebírá Elżbieta Dutka, Malewské Elżbieta Konończuk, Parnického Barbara a Maciej Szargotowi atd.

Akademia Techniczno-Humanistyczna a Instytut Teologiczny im. Św. Jana Kantego přišly také s nevšední iniciativou – je jí nové vědecké periodikum věnované filologii, společenským vědám,

filozofii a teologii *Świat a Słowo*. Začalo vycházet v roce 2004 a v každém čísle jsou vždy tematický úvodní text a aktuality, studie a skici, materiály, komentáře a recenze, případně rozhovory. Např. druhé číslo bylo věnováno tématu Čeho se bojí Poláci a třetí Umění jako vzor dobrého života, další pak Otázkám o novodobosti, Jaká Evropa? a básníkovi Czesławu Miłoszovi. Předsedou programové rady, v níž mj. zasedá i níže podepsaný, je pater Tadeusz Borutka, šéfredaktorkou Anna Węgrzyniak a jejím zástupcem Michał Kopczyk.

Na závěr bych se chtěl ještě zmínit o periodických sbornících (vychází šest čísel ročně) nazvaných **Bielsko-Żywieckie Studia Teologiczne**, které vydává Instytut Teologiczny im. Św. Jana Kantego. Jde sice o texty věnované prioritně teologii, ale najdeme mezi nimi také studie filozofické a literárněvědné – např. v šestém čísle ročníku 2005 reakce polského tisku na smrt Czesława Miłosze rozebírá Marek Bernacki (ten je také členem redakčního kolektivu, který vede pater Tadeusz Borutka) nebo motivy utrpení v tvorbě C. K. Norwida sleduje Beata Wołoszyn.

Ludvík Štěpán

O LITERÁRNÍM ROMANTISMU

Banskobystrická Filologická fakulta Univerzity Mateja Bela a její Katedra slovanských jazyků je organizátorkou pravidelných mezinárodních konferencí spjatých s tématem romantismu; badatelský tým řeší tento úkol v rámci slovenského grantového projektu u agentury VEGA. Vyšla také řada monografií, jejichž autoři byli mj. Sergej Makara, Andrej Červeňák, Natália Kiseljovová, Marta Kováčová a další, nemluvě o sbornících, jejichž přispěvateli byli slavisté nejen ze Slovenska, ale také z Ruska, Ukrajiny, Běloruska, České republiky, Polska, Srbska a jiných zemí.

Člen vědeckého týmu, ukrajinista prof. Michal Roman, který vystudoval v Kyjevě a působil na univerzitách v Prešově a v Banské Bystrici, autor studií zejména ze vztahové oblasti slovensko-ukrajinské, se nyní k tématu romantismu publikačně připojil souborem úvah, především o ukrajinském romantismu a jeho vztazích, ale také o obecnějších otázkách tohoto směru (*Michal Roman: Úvahy o literárním romantizme*. Univerzita Mateja Bela, Filologická fakulta, Katedra slovanských jazykov, Banská Bystrica 2005), který banskobystrický tým chápe spíše jako obecný princip tvorby než jako historicky přesně vymezený umělecký jev nebo poetologickou strukturu,

a to z pozice antropologické (A. Červeňák) i morfológické genologie. Michal Roman, jehož kniha byla před časem slavnostně prezentována v Prešově za účasti oficiálních slovenských a ukrajinských osobností, koncipuje svůj svazek jako řetězec či – přesněji řečeno – síť tematicky a metodologicky propojených studií: zhruba polovina je psána ukrajinsky, polovina slovensky. Knihu autor uvádí prací o některých rysech ukrajinského literárního romantismu, přičemž píše mj. o díle Tarase Ševčenko (1814–1861), Pantelejmona Kuliše (1819–1897) a dalších (kyjevští romantici M. Kuzmenko, O. Storoženko, M. Petrenko, A. Metlinskij). Za hlavní znaky ukrajinského romantismu pokládá mimo jiné mytizaci Slovanstva a ideje všeslovanského bratrství, idealizaci kozáctva (Záporožská Sič), národní mýtovtorbu a různé emblémy či loci communes, např. vesnici, step, mohyly, sirobu, kobzarství, mesiášství, písně či dvojnictví. Další práce pojednávají o konkrétních jevech ukrajinského romantismu. Pozoruhodná je analýza díla Fedora Lazoryka, ukrajinského autora působícího na Slovensku, jehož Roman spojuje jak s ukrajinskou, tak s ruskou literární tradicí (M. Chvyľovyyj, A. Holovko, J. Janovskyy, O. Dovženko, N. Gogol, M. Gorkij, I. Babel, J. Oleša, A. Bělyj); nachází tu však